

LIBRIS | **JULES VERNE** MY NEW
books

800 DE LEGHE PE AMAZON

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1 UN PÂNDAR DE CODRU

*Phyjslyddqjdzxgasgzqzehxgkfndrxujugiocytdxvksbxhhu
ypohdvyrymhuhpaydkjoxphetozsletozsletnmpvffoovdpajxhyyno
jyggaymeqynfuqlnmxlyfgsiizmqiztlbqgsqeubvnrcredgruzblr
mxyhqhpzdrrgcrohepqxufivvrrplphonthvddqjhsntzhhhnfepmqkyi
niextogzgyimmfvijdqdpzjqsykrplxhxqrymvklohphotozvksop
suvjhd.*

Omul care ținea în mână documentul, al cărui ultim alineat era alcătuit din această ciudată înșiruire de litere, rămase câteva clipe îngândurat, după ce-l mai citi o dată cu luare-aminte. Documentul cuprindea o sută de astfel de rânduri, care nu erau măcar despărțite în cuvinte. Părea că fusese scris cu mulți ani în urmă, și timpul îngălbenise foaia groasă de hârtie acoperită cu aceste hieroglife.

Dar oare după ce reguli fuseseră înșiruite literele? Numai omul acesta ar fi putut s-o spună. Sunt pe lume limbaje cifrate, asemănătoare încuietorilor de la casele de bani moderne; ele își păstrează taina în același fel: combinațiile în care se află dezlegarea sunt de ordinul milioanelor și viața întreagă a unui calculator n-ar ajunge să le inventarieze. Ca să deschizi o casă de bani îți trebuie „cuvântul cheie”; pentru citirea unei asemenea criptograme îți trebuie „cifrul”. După cum vom vedea, cea de față avea să reziste celor mai ingenioase încercări, și încă în împrejurări deosebit de grave. Omul care terminase de recitit documentul nu era decât un simplu pândar de codru.

Sub denumirea de „capitães do mato” sunt cunoscuți în Brazilia agenții însărcinați cu urmărirea sclavilor fugiți. Această funcție datează de prin 1722. Pe atunci, ideile anti-sclavagiste erau împărțășite doar de câțiva filantropi. A trebuit să treacă mai bine de un secol înainte ca popoarele civilizate să le accepte și să le pună în practică. Se pare că dreptul de a fi liber, stăpân pe sine, este cel dintâi drept firesc al omului și, cu toate acestea, s-au scurs mii de ani până să le vină câtorva națiuni gândul lăudabil de a-l recunoaște.

În 1852 – an în care se va desfășura această povestire – mai existau în Brazilia sclavi, deci și pândari de codru care să-i vâneze. Anumite considerente de ordin economic întârziaseră ora emancipării totale; dar, încă de pe atunci, negrul avea dreptul să se răscumpere, iar copiii lui se nășteau liberi. Prin urmare, nu era departe ziua în care această țară minunată, întinsă cât trei sferturi din Europa, n-avea să mai numere nici un sclav printre cele zece milioane de locuitori ai săi.

La drept vorbind, și funcția de pândar de codru era sortită dispariției, astfel că în perioada aceea câștigurile ce se realizau de pe urma prinderii fugarilor se micșoraseră simțitor. Cu ani în urmă, când meseria era mult mai bănoasă, pândarii de codru alcătuiau o lume de aventurieri, în marea lor majoritate vagabonzi sau dezertori, prea puțin demni de stimă. Se-nțelege de la sine că și la ora aceea vânătorii de sclavi aparțineau drojdiei societății, și, de bună seamă, omul cu documentul nu se deosebea de puțin onorabila tagmă a „capitães do mato”.

Se numea Torres și nu era nici metis, nici indian, nici negru, ca majoritatea camarazilor săi. Era un alb de origine braziliană, cu ceva mai multă învățătură decât i-ar fi cerut situația lui actuală. De fapt era și el un declasat, ca mulți alții ce pot fi întâlniți în ținuturile îndepărtate ale Lumii Noi. Și, într-o perioadă în care legile braziliene interziceau mulatrilor sau altor locuitori cu sânge amestecat anumite funcții, dacă i se aplica și lui această interdicție nu era din cauza originii, ci a purtării nedemne de care dăduse dovadă. De altfel, în clipa de față Torres nu se mai afla în Brazilia. Trecuse de curând granița și rătăcea de câteva zile prin pădurile peruane prin care-și croiește drum Amazonul de Sus.

Torres era un bărbat de vreo treizeci de ani, robust, asupra căruia oboseala unei vieți zbuciumate nu părea să fi lăsat urme, datorită temperamentului său cu totul deosebit și sănătății lui de fier.

Era de statură mijlocie, cu umeri lați, cu trăsături regulate, mersul hotărât, cu obrazul bronzat de arșița tropicelor și acoperit de o barbă neagră și deasă. Ochii lui, adânciți sub sprâncenele îmbinate, te săgețau cu privirea vie, dar tăioasă, a omului lipsit de scrupule. Înainte chiar de a se fi bronzat datorită climatei, fața lui nu numai că nu roșea cu ușurință, ci, dimpotrivă, mai degrabă se schimonosea sub înrâurirea unor patimi nesăbuite.

Torres era îmbrăcat ca un hoț de codru. Hainele lui vădeau o întrebuițare destul de îndelungată: purta o pălărie din piele cu boruri largi, așezată la nimereală, și un pantalon din lână groasă, vârat în carâmbii cizmelor grele, alcătuiind partea cea mai trainică a veșmintelor sale; peste toate acestea, un „poncho” decolorat, îngălbenit, nu lăsa să se vadă nici cum era haina, nici cum fusese odinioară vesta ce-i acoperea pieptul.

Dar, dacă Torres fusese pândar de codru, era limpede că nu-și mai exercita meseria – cel puțin în condițiile de față. Asta se vedea după lipsa mijloacelor de apărare sau de atac, a armelor de foc necesare în urmărirea negrilor. N-avea nici pușcă, nici revolver. Doar la cingătoare purta o unealtă care aducea mai degrabă cu o sabie decât cu un cuțit de vânătoare și căreia i se spune „manchetta”. Pe lângă asta, Torres mai era înarmat cu o „enchada”, un fel de săpăligă folosită îndeosebi la urmărirea tatușilor și agutișilor ce mișună prin pădurile Amazonului de Sus, unde animalele sălbatice sunt, în general, puțin de temut.

Oricum, în ziua aceea, de 4 mai 1852, aventurierul trebuie că era deosebit de cufundat în lectura documentului asupra căruia își ațintise privirea, sau poate că, obișnuit să rățăcească prin pădurile Americii de Sud, rămânea cu totul nesimțitor la frumusețea lor. Fapt este că nimic nu-l putea smulge din îndeletnicirea sa: nici strigătul prelungit al maimuțelor urlătoare, asemuit, pe drept cuvânt, de către domnul Saint-Hilaire cu

zgomotul făcut de securea tăietorului de lemne când se abate peste crengile copacilor; nici zăngănitul sec al inelelor șarpelui cu clopoței, puțin agresiv, ce-i drept, dar foarte veninos; nici vocea țipătoare a broaștei cornute, socotită cea mai hidoasă dintre reptile; nici chiar orăcăitul grav și sonor al broaștei mugetoare, care, dacă nu poate avea pretenția că-l depășește în mărime pe bou, îl egalizează prin sonoritatea mugetelor.

Torres nu auzea nimic din tot vacarmul acesta care alcătuieste vocea complexă a pădurilor din Lumea Nouă. Culcat la rădăcina unui copac falnic, nu se ostenea măcar să admire coroana înaltă a acestui „pao ferro” sau lemn de fier, cu scoarța întunecată, densă, tare ca metalul pe care-l înlocuiește în confecționarea armelor și uneltelor indianului sălbatic. Nu! Cu totul absorbit de gândurile sale, pândarul de codru sucea și răsuca în mână ciudatul document. Cu ajutorul cifrului, știut doar de el, atribuia fiecărei litere valoarea ei reală; citea, verifica înțelesul acestor rânduri, pe care nimeni altul nu le-ar fi priceput, și zâmbea cu răutate.

Apoi începu să murmure cu glas scăzut fraze pe care nu le putea auzi nimeni în pustietatea acestui colț al pădurii peruane și pe care nimeni n-ar fi fost în stare să le înțeleagă.

— Da, spuse el, iată o sută de rânduri foarte clar scrise, având pentru cine știu eu o însemnătate de care el nici habar nu are. Acest cineva e bogat! Pentru el e o chestiune de viață sau de moarte, și, peste tot, așa ceva se plătește scump! Privind documentul cu ochi lacomi, adăugă:

— Un milion de reis¹ pentru fiecare cuvânt din ultima frază ar face o sumă frumoasă! Și ce valoare are fraza asta! Rezumă în ea întregul document! Ea dezvăluie adevăratele nume ale unor persoane! Dar, înainte de a încerca s-o înțelegi, ar trebui să începi prin a stabili numărul cuvintelor pe care le cuprinde și, chiar după aceea, tot îți scapă sensul real!

Spunând acestea, Torres începu să socotească în minte:

— Sunt cincizeci și opt de cuvinte, exclamă el, ceea ce ar face cincizeci și opt de milioane de reis. Cu o sumă ca asta poți trăi în Brazilia, în America, oriunde ai dori, fără să muncești!

1. Reis – monedă peruană și braziliană.

Și ce s-ar întâmpla dacă toate cuvintele din document mi-ar fi plătite cu același preț! Aș avea de numărât sute de milioane de reis. Țin în mână prilejul de a realiza o avere și aș fi cel mai mare dintre nătărăi dacă l-aș pierde.

Lui Torres i se părea de pe acum că pipăie suma uriașă, că strânge în mână fișicurile de aur.

Dintr-o dată, gândurile sale porniră pe alt făgaș.

— În sfârșit, strigă el, sunt aproape de țintă și n-o să-mi pară rău de osteneala drumului care m-a purtat de pe malul Atlanticului până la albia Amazonului de Sus! S-ar fi putut ca omul acesta să fi părăsit America, să fi fost acum peste mări și țări și atunci cum aș mai fi dat de el? Dar nu! Este acolo și, dacă m-aș urca în vârful unuia dintre copaci, aș zări acoperișul casei în care locuiește cu tot neamul lui.

Apoi, luând hârtia și fluturând-o cu o mișcare nestăpânită, spuse:

— Chiar azi mă voi afla în fața lui! Chiar azi va ști că onoarea lui atârnă de aceste rânduri. Și când va dori să cunoască cifrul care să-i îngăduie să le citească, ei bine, va trebui să plătească acest cifru! Dacă vreau, îl va plăti cu toată averea, cu tot sângele lui! Ah, mii de draci! Respectabilul camarad care mi-a încredințat acest document prețios, care mi-a indicat unde-l voi putea găsi pe fostul său tovarăș și numele sub care se ascunde de atâția ani, acest respectabil camarad nu bănuia cătuși de puțin ce bogăție mi-a pus în mână!

Torres mai privi o ultimă dată documentul îngălbenit și, după ce-l împături cu grijă, îl închise într-o cutie cilindrică de aramă ce-i slujea totodată drept portmoneu.

De fapt, toată averea lui Torres era cuprinsă în această cutie, cât un portțigaret de mare, așa că în nici o țară din lume el n-ar fi putut trece drept un om bogat. Avea acolo câteva monede de aur din statele înconjurătoare: doi dubli condori din Statele Unite ale Columbiei, valorând fiecare în jur de o sută de franci, bolivari venezuelieni cam de aceeași valoare, de două ori pe atâția soli peruani, câțiva escudos chilieni, echivalentul a cel mult cincizeci de franci, și niște mărunțiș. Dar totul la un loc nu făcea decât suma rotundă de cinci sute

de franci, și chiar această sumă lui Torres i-ar fi fost greu să mărturisească unde și cum a dobândit-o.

Tot ceea ce se poate spune este faptul că în urmă cu câteva luni, după ce părăsise pe neașteptate meseria de pândar de codru pe care o exercita în provincia Para, Torres urcase pe firul Amazonului și trecuse granița pe teritoriul peruan.

De altminteri, aventurierului nu-i trebuia mare lucru ca să-și ducă zilele. Pe ce să cheltuiască? Nimic pentru locuință, nimic pentru îmbrăcăminte. Pădurea îi dădea hrana pe care și-o pregătea fără prea multă osteneală, după obiceiul hoților de codru. Câțiva reis îi ajungeau pentru tutunul pe care și-l cumpăra de pe la misiuni sau de prin sate, ca și rachiul din ploscă. Cu bani puțini putea străbate un drum lung.

După ce vârase hârtia în cutia de metal, al cărei capac se închidea ermetic, în loc să o pună în buzunarul hainei ce o purta sub poncho, dintr-un exces de prevedere, Torres socoti că e mai bine s-o ascundă prin apropiere, chiar în scorbura de la rădăcina copacului sub care se așezase.

Această imprudență avea să-l coste scump!

Era foarte cald și zăpușitor. Dacă biserica din târgușorul învecinat ar fi avut un orologiu, acest orologiu ar fi bătut orele două după-amiază și Torres i-ar fi auzit sunetul purtat de vânt, căci până acolo nu erau mai mult de două mile.

Dar fără îndoială că lui nu-i păsa de oră. Obișnuiți să se călăuzească după înălțimea, mai mult sau mai puțin exact calculată, a soarelui deasupra orizontului, aventurierilor nu le place să-și orânduiască viața după o disciplină militară. Mănâncă atunci când vor sau când pot. Dorm unde și când îi apucă somnul. Dacă masa nu le este întotdeauna întinsă, patul le este oricând așternut sub un copac, pe mușchiul moale din desișul pădurii. De altfel, Torres nu era deloc pretențios în ceea ce privește confortul. Umblase aproape toată dimineața, și acum, după ce mâncase puțin, simțea nevoia să doarmă. După două-trei ore de somn avea să fie din nou în stare să pornească la drum. Se culcă deci în iarbă, cuibărindu-se cât putu de bine și așteptând să-i vină somnul.

Torres făcea parte din categoria oamenilor care nu pot adormi fără să-și fi satisfăcut anumite tabieturi. În primul

rând obișnuia să dea pe gât o dușcă de rachiu tare, după care fuma o pipă. Rachiul stimulează creierul, iar fumul tutunului se contopește cu fumul viselor. Cel puțin asta era părerea lui.

Torres începu deci prin a duce la gură o ploscă pe care o purta la cingătoare. Ea conținea o băutură cunoscută în Peru sub numele de „chica”, iar pe malurile Amazonului de Sus, sub cel de „caysuma”. Aceasta se obține prin distilarea rădăcinii de manioc dulce, fermentat în prealabil, căruia pândarul de codru, ca un om cu cerul gurii argăsit, socotea de cuviință să-i mai adauge o cantitate serioasă de tafia.

După ce bău câteva înghițituri din acest amestec, Torres scutură plosca și constată cu părere de rău că era aproape goală.

— Trebuie umplută! spuse el. Apoi, scoțând o pipă scurtă din rădăcină de copac, o îndesă cu tutunul acela acru și grosolan din Brazilia, făcut din foile vechiului soi „petun”, adus în Franța de către Micot, cel căruia i se datorează degradarea celei mai productive și mai răspândite dintre solanee.

Tutunul acela nu semăna nici pe departe cu soiul ales, produs de manufacturile franceze, dar Torres nu era mai pretențios în privința asta decât într-altele. Scăpără amnarul, dădu foc la puțină substanță vâscoasă, dintr-aceea pe care o secretă unele himenoptere, cunoscută sub numele de „rășina furnicilor”, și își aprinse pipa.

După al zecelea fum i se închiseră ochii, pipa îi scăpă din mână și adormi, sau mai degrabă căzu într-un fel de toropeală vecină cu somnul.

Capitolul II

HOT ȘI PĂGUBAȘ

Torres dormea cam de o jumătate de oră când printre copaci se auzi un foșnet. Era un zgomot de pași ușori, de parcă cel ce venea era cu picioarele goale, umblând cu băgare de seamă ca să nu-l audă nimeni.

Dacă în clipele acelea ar fi avut ochii deschiși, prima grijă a aventurierului ar fi fost să-și ia măsuri de apărare împotriva oricărei apropieri suspecte. Dar nu se trezi, astfel că cel care înainta ajunsese la zece pași de el, fără să fi fost zărit.

Nu era un om, ci o „guariba”.

Dintre toate maimuțele cu coadă apucătoare care bântuie pădurile Amazonului de Sus – sahuși cu siluete grațioase, sajuși cu coarne, monoși cu blană cenușie, saguini cu chipul schimonosit ca o mască – de bună seamă că guariba este cea mai originală. Prietenoasă, prea puțin primejdioasă, foarte deosebită în privința asta de „mucura” cea sălbatică și murdară, nu-i place singurătatea și umblă de obicei în grup. Prezența ei este vestită de la distanță printr-un concert de glasuri monotone, asemănătoare rugăciunilor psalmodiate ale dascălilor. Dar dacă nu e rea din fire, nici nu trebuie s-o ataci fără să-ți iei măsuri de prevedere. În orice caz, după cum se va vedea, călătorul pe care-l găsește dormind și fără putință de apărare nu este deloc în afară de primejdie.

Maimuța asta, căreia în Brazilia i se spune „barbado”, este foarte solidă. Suplețea și vigoarea brațelor fac din ea un animal puternic, la fel de apt pentru luptă la sol cât și pentru sărituri din cracă în cracă, pe vârfurile uriașilor pădurii.

Înainta prevăzătoare, cu pași mărunți. Trăgea cu ochiul în dreapta și-n stânga, mișcându-și repede coada. Natura nu s-a mulțumit să dea patru mâini acestor reprezentanți ai rasei

simiene, ceea ce face din ei niște cvadrumani; s-a arătat și mai generoasă, dându-le-o și pe a cincea, pentru că extremitatea apendicelui lor codal are însușirea perfectă de a apuca.

Guariba se apropie fără zgomot, agitând o bâta zdravănă care, mânuită de brațul ei viguros, putea deveni o armă de temut. Pesemne că-l zărise de câteva minute pe omul culcat sub copac, dar, fără îndoială, nemișcarea acestuia o îndemnase să vină să-l privească mai îndeaproape. Așadar, înainta cu oarecare șovăială, până ce ajunse la trei pași de el.

Pe chipul ei păros se așternu o strămbătură care-i descoperi dinții ascuțiți, de culoarea fildeșului, iar bâta din laba ei se mișcă într-un fel puțin liniștitor pentru pândarul de codru.

Fără-ndoială că Torres nu-i stârnea gânduri prietenoase. Avea oare pricină de dușmănie împotriva acestui reprezentant al speciei umane pe care întâmplarea îl lăsa, fără apărare, în voia ei? Tot ce se poate! Se știe cât de bine și-aduc aminte unele animale de răul ce li s-a făcut și poate că și acesta a avut de pătimit cândva de pe urma hoților de codru.

Îndeosebi pentru indieni, maimuța constituie un vânat foarte căutat și, de orice specie ar fi, o hăituiesc cu stăruința unui Nemrod² nu numai pentru plăcerea de a o vâna, cât mai ales pentru plăcerea de a o mânca.

Oricum, dacă guariba nu păru dispusă să inverseze de data aceasta rolurile, dacă nu merse până acolo încât să uite că natura a făcut din ea o simplă erbivoră și să-i vină poftă să-l ronțăie pe pândar, păru cel puțin foarte hotărâtă să-l nimizească pe unul din dușmanii ei firești.

De aceea, după ce-l privi câteva minute, guariba începu să se învârtească în jurul copacului. Pășea încet, ținându-și răsuflarea, dar se apropia din ce în ce. Atitudinea ei era amenințătoare, expresia chipului sălbatică. Nimic mai ușor decât să-l zdrobească dintr-o lovitură pe omul acesta nemișcat, astfel că viața lui Torres nu mai atârna decât de un fir de păr.

Guariba se opri pentru a doua oară lângă copac, își alese un loc de unde să aibă la îndemână capul celui adormit și ridică bâta să-l lovească.

2. Nemrod – Rege caldean din antichitate, vânător pasionat, devenit simbol al vânătorului iscusit.

Dar, dacă Torres dăduse dovadă de lipsă de prevedere lăsând cutia cu documentul și banii în scorbura rădăcinii, această lipsă de prevedere îi salvă viața. O rază de soare, furișată printre ramuri, căzu pe cutia al cărei metal lucios sclipi ca o oglindă. Cu frivolitatea caracteristică speciei, maimuța fu imediat impresionată. Gândurile ei – dacă un animal poate avea gânduri – luară imediat o altă întorsătură. Se aplecă, înhăță cutia, se dădu câțiva pași înapoi și, ridicând-o în dreptul ochilor, o privi uimită, mișcând-o în bătaia soarelui. Uimirea îi creșcu și mai mult când auzi zornăind monedele ce se aflau înăuntru. Sunetul lor o încânta. Era ca o jucărioară în mâinile unui copil. O duse apoi la gură și dinții ei scrâșniră pe metal, dar nu încercă să-l sfarme.

Fără îndoială, guariba crezuse că a dat de vreun fruct necunoscut ei, un fel de alună uriașă, foarte strălucitoare, cu un miez care se mișca liber în coajă. Dar, dacă-și înțelese repede greșeala, asta nu era o pricină să arunce cutia. Dimpotrivă, o strânse mai tare în laba stângă, dând drumul bătei care lovi în cădere o ramură uscată.

La zgomotul acesta Torres se trezi și, cu repeziciunea oamenilor obișnuiți să stea la pândă, la care trecerea de la somn la starea de veghe se face dintr-o dată, fu imediat în picioare.

Torres își dădu repede seama cu cine avea de-a face.

— O guariba! strigă el.

Apucându-și cuțitul așezat alături, se puse în gardă.

Speriată, maimuța dădu imediat înapoi și, mai puțin vitează în fața unui om treaz decât în fața unuia adormit, făcu un salt și se pierdu printre copaci.

— Era și timpul! își spuse Torres. Nemernica m-ar fi răpus fără nici o sfială.

Deodată zări prețioasa lui cutie în labelle maimuței care, oprită la vreo douăzeci de pași, îl privea strâmbându-se, de parcă ar fi vrut să-i dea cu tifla.

— Păcătoasa! adăugă el. Nu m-a ucis, dar aproape că mi-a făcut mai mult rău! M-a jefuit!

Nu-l neliniștea gândul că în cutie erau toți banii lui. Ceea ce-l făcuse să sară în sus era faptul că acolo se afla documentul